

بررسی میزان رضایتمندی از روابط زناشویی در زنان مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر اراک

افسر رضایی پور* - زیبا تقی‌زاده* - دکتر سقراط فقیه‌زاده** - روزیتا ایازی***

چکیده

مقدمه: رضایت از رابطه زناشویی عامل اساسی در استحکام و حفظ پیوند زناشویی است و یکی از عوامل مؤثر بر رضایت از رابطه زناشویی، رضایت جنسی می‌باشد.
روش کار: این پژوهش یک بررسی از نوع همبستگی است، تعداد نمونه شامل ۴۰۰ خانم مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر اراک بود که به صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روشهای آمار توصیفی (جداول توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون χ^2 و کروسکال والیس) استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین داشتن تجربه ارگاسم و رضایت از رابطه جنسی ($p < 0/0001$ و $\chi^2 = 157/2$)، رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر ($p < 0/0001$ و $\chi^2 = 50$) و رضایت از رابطه زناشویی ($p < 0/0001$ و $\chi^2 = 72/8$) ارتباط معنی‌داری وجود داشت. همچنین بر اساس نتایج تحقیق بین تجربه ارگاسم و متغیرهای سن، سن همسر، تحصیلات، تحصیلات همسر، مدت ازدواج، تعداد فرزند و درآمد خانواده ارتباط آماری معنی‌داری وجود داشت.
نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج، در این پژوهش تجربه ارگاسم توسط زنان با میزان رضایت از رابطه زناشویی ارتباط داشت یعنی خانم‌هایی که تجربه ارگاسم بیشتری داشتند رضایت بیشتری از رابطه زناشویی را گزارش کرده بودند. لذا پیشنهاد شد که مسئولین و برنامه ریزان بهداشتی به مشکلات جنسی زنان توجه بیشتری مبذول دارند و واحدی برای مشاوره جنسی در مراکز بهداشتی در نظر گرفته شود.

واژه‌های کلیدی: تمایلات جنسی، پاسخ‌های جنسی، ارگاسم، رابطه زناشویی، رضایت از رابطه زناشویی

* عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران

** دانشیار دانشگاه تربیت مدرس

*** کارشناس ارشد مامایی

مقدمه

رابطه زناشویی یک رابطه پایدار و صمیمی و منبع حمایت و لذت افراد است (۱). رضایت از رابطه زناشویی موجب احساس شاد بودن و ایجاد صمیمیت در زوجین می‌شود. خانواده که هسته اصلی جامعه می‌باشد با برقراری رابطه زناشویی تشکیل می‌شود، بنابراین خانواده و جامعه سالم وابسته به روابط زناشویی موفق است (۲).

یکی از اهداف برقراری رابطه زناشویی، رابطه جنسی و ارضاء نیاز جنسی است (۳). امیال و نیازهای جنسی در زندگی زناشویی نقش اساسی دارند و کمتر رابطه زناشویی را می‌توان یافت که بدون داشتن روابط جنسی قابل دوام باشد. لذتی که افراد از ارضای امیال جنسی خود می‌برند، از مهمترین لذت‌هایی است که انسان در طول زندگی به دست می‌آورد و همین لذت جنسی است که موجب می‌گردد بسیاری از مشکلات روزمره زندگی و اختلاف زناشویی نادیده گرفته شود و وابستگی عاطفی بین زن و شوهر افزایش یابد (۴). رضایت از رابطه جنسی یکی از عوامل مهم و مؤثر بر رضایت از رابطه زناشویی است (۵). افرادی که رضایت بالایی از رابطه جنسی با همسر دارند به طور قابل ملاحظه‌ایی کیفیت زندگی بهتری را نسبت به آنهایی که رضایت جنسی ندارند گزارش می‌کنند (۶). همچنین افرادی که رضایت بالایی از رابطه جنسی با همسر دارند، عشق و علاقه زیادی نسبت به همسر

گزارش می‌کنند (۷). عدم رضایت از رابطه جنسی ممکن است موجب طلاق و جدائی زن و شوهر شود (۵). برای مثال در بررسی علل طلاق در اروپا ۱۲٪ علت طلاق از جانب زن ناتوانی و عدم تمایل جنسی بوده است (۸). همچنین نتایج تحقیق صادقی در سال ۱۳۶۶ در ایران نشان داد در مواردی که زنان خواهان طلاق بودند ۴/۶۱ درصد از علل طلاق عدم رضایت از روابط جنسی بوده است (۹).

عدم تجربه ارگاسم از عوامل مؤثر بر نارضایتی از رابطه جنسی است (۱۰). ارگاسم اوج لذت جنسی در مرد و زن است و بدنبال تحریک جنسی صورت گرفته، با انقباض عضلات مشخص می‌شود (۱۱). تجربه ارگاسم موجب افزایش قدرت بدنی، شادابی و تقویت سیستم ایمنی فرد می‌شود (۱۲). اگر زوجها در اکثر موارد ارگاسم را تجربه نکنند، به مرور زمان روابط آنها سرد شده و به سوی زندگی بی‌تفاوت و گاهی طلاق پیش می‌روند. در رضایت جنسی بدون تجربه ارگاسم زمینه عدم لذت از روابط جنسی فراهم شده، باعث سرد مزاجی قطعی زن می‌شود (۱۳).

با توجه به نقش رابطه جنسی در زندگی زناشویی، یک قسمت مهم از مراقبت‌های بهداشتی افراد بررسی مسائل جنسی است اما متأسفانه گاهی در فعالیت‌های بهداشتی این مسئله فراموش می‌شود (۱۴). ماماها به عنوان یکی از مراقبین بهداشتی با افزایش میزان آگاهی خود در مورد مسائل جنسی و عوامل

(آزمون χ^2 و آزمون کروسکال والیس) انجام شد.

یافته‌ها

یافته‌ها نشان داد که ۵۸ درصد خانم‌های مورد پژوهش ۳۰ سال یا کمتر سن داشتند. ۳۳ درصد دارای تحصیلات دیپلم و ۷۴ درصد خانه‌دار بودند. مدت ازدواج ۲۴/۵ درصد ۱۰-۶ سال بود. ۳۴/۵ درصد دارای دو فرزند و ۳۴/۷ درصد درآمد ماهیانه ۱۵۰-۱۰۰ هزار تومان داشتند. ۳۷/۵ درصد واحدهای پژوهش مساحت مسکن زیر ۱۰۰ متر مربع داشتند. همچنین سن همسر ۴۵/۵ درصد از واحدهای پژوهش ۴۰-۳۱ سال، شغل همسر در ۵۱ درصد واحدهای پژوهش کارمند و تحصیلات همسر در ۳۶/۳ درصد از خانم‌های مورد پژوهش دیپلم بود. اکثر واحدهای مورد پژوهش و همسرانشان سابقه ازدواج قبلی نداشتند.

همچنین نتایج نشان داد، ۸۰/۸ درصد خانم‌ها ارگاسم را تجربه کرده بودند (جدول شماره ۱). ۳۲/۱ درصد واحدهای پژوهش طی ماه اخیر ضمن فعالیت جنسی، اغلب و همیشه ارگاسم را تجربه کرده بودند (جدول شماره ۲). ۵۰/۲ درصد خانم‌های مورد پژوهش از رابطه جنسی با همسر، ۷۳/۵ درصد از رابطه غیر جنسی با همسر و ۶۹ درصد از رابطه زناشویی تا حدی راضی بودند.

در بررسی تعیین ارتباط بین مشخصات فردی و تجربه ارگاسم طی ماه

مرتبط با آن می‌توانند مشاورین خوبی برای افرادی که جهت اطلاع از مسائل جنسی به مراکز بهداشتی مراجعه می‌کنند، باشند، تا بدین وسیله در جهت ارتقاء سلامت جسمی و روانی زنان گامی مؤثر بردارند. بنابراین با توجه به وظیفه ماما در رابطه با مشاوره و آموزش مسائل جنسی، به بررسی تحقیق در این زمینه پرداخته شد.

مواد و روش کار

این پژوهش، یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی است. تعداد نمونه ۴۰۰ خانم مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی در شهر اراک در سال ۱۳۸۱ است که به صورت تصادفی انتخاب شدند. به این ترتیب که ابتدا شهر اراک به ۵ منطقه شمال-جنوب - شرق - غرب و مرکز تقسیم شد. جمعاً ۳۰ مرکز بهداشت درمانی در اراک وجود دارد. از هر منطقه ۲ مرکز به صورت تصادفی به عنوان خوشه انتخاب شد سپس از هر خوشه ۴۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردید. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای مشتمل بر چهار بخش شامل: عملکرد جنسی، رضایت از رابطه جنسی با همسر، رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر و مشخصات فردی بود که توسط پژوهشگر از طریق مصاحبه تکمیل گردید. جهت تعیین اعتبار علمی از اعتبار محتوا و برای تعیین اعتماد علمی از آزمون مجدد استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (جداول فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی

اخیر، نتایج نشان داد که بین تجربه ارگاسم با سن، سن همسر، تحصیلات، تحصیلات همسر، مدت ازدواج، تعداد فرزند و درآمد ماهانه خانواده ارتباط آماری معنی داری وجود داشت. در حالی که بین تجربه ارگاسم و کافی بودن درآمد خانواده از نظر واحد پژوهش، ارتباط آماری معنی داری دیده نشد.

بر اساس نتایج بین تجربه ارگاسم با رضایت از رابطه جنسی با همسر

رضایت از رابطه جنسی با همسر (p<۰/۰۰۰ و $\chi^2=۱۵۷/۲$)، رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر (p<۰/۰۰۰ و $\chi^2=۵۰/۰۶$) و رضایت از رابطه زناشویی (p<۰/۰۰۰ و $\chi^2=۷۲/۸$) ارتباط آماری معنی داری وجود داشت (جداول ۳ و ۴ و ۵). همچنین بین رضایت از رابطه جنسی و رضایت از رابطه غیر جنسی ارتباط آماری معنی داری دیده نشد (p<۰/۰۰۰ و $\chi^2=۱۲۶/۱$)

شد.

جدول شماره ۱ - توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب تجربه ارگاسم ضمن فعالیت جنسی در خانم‌های مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر اراک در سال ۱۳۸۱

ارگاسم ضمن فعالیت جنسی	تعداد	درصد
بلی	۳۲۳	۸۰/۸
خیر	۷۷	۱۹/۲
جمع	۴۰۰	۱۰۰

جدول شماره ۲ - توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب داشتن تجربه ارگاسم طی ماه اخیر در خانم‌های مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر اراک سال ۱۳۸۱

داشتن تجربه ارگاسم طی ماه اخیر	تعداد	درصد
هیچوقت	۱۲۴	۳۱
بندرت	۴۱	۱۰/۲
بعضی مواقع	۱۰۷	۲۶/۷
اغلب	۹۳	۲۳/۳
همیشه	۳۵	۸/۸
جمع	۴۰۰	۱۰۰

جدول شماره ۳ - توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب داشتن تجربه ارگاسم طی ماه

اخیر و رضایت از رابطه جنسی با همسر در خانم‌های مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر اراک

سال ۱۳۸۱

نتیجه آزمون	جمع		همیشه		اغلب		بعضی مواقع		بندرت		هیچوقت		داشتن تجربه ارگاسم طی ماه اخیر رضایت از رابطه جنسی با همسر
	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	
$\chi^2 = 107/2$ df=8 $p < 0/000$	۱۰۰	۸۰	۰	۰	۰	۰	۱۱/۳	۹	۱۰	۸	۷۸/۷	۶۳	ناراضی
	۱۰۰	۲۰۱	۴	۸	۳۶/۹	۵۴	۳۰/۳	۶۱	۱۲/۹	۳۶	۲۵/۹	۵۲	تاحدی راضی
	۱۰۰	۱۱۹	۲۲/۷	۲۷	۳۲/۸	۳۹	۳۱/۱	۳۷	۵/۹	۷	۷/۶	۹	کاملاً راضی
	۱۰۰	۴۰۰	۸/۸	۳۵	۳۳/۳	۹۳	۳۶/۷	۱۰۰/۷	۱۰/۲	۴۱	۳۱	۱۲۴	جمع

جدول شماره ۴ - توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب تجربه ارگاسم طی ماه اخیر و

رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر در خانم‌های مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر اراک

در سال ۱۳۸۱

نتیجه آزمون	جمع		همیشه		اغلب		بعضی مواقع		بندرت		هیچوقت		داشتن تجربه ارگاسم طی ماه اخیر رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر
	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	
$\chi^2 = 50/06$ df=8 $p < 0/000$	۱۰۰	۶۷	۰	۰	۱۱/۹	۸	۲۲/۴	۱۵	۷/۴	۵	۵۸/۲	۳۹	ناراضی
	۱۰۰	۲۹۴	۸/۱	۲۴	۳۶/۹	۷۹	۲۷/۹	۸۲	۱۰/۹	۳۲	۳۶/۲	۷۷	تاحدی راضی
	۱۰۰	۳۹	۲۸/۹	۱۱	۱۵/۴	۶	۲۵/۶	۱۰	۱۰/۳	۴	۲۰/۵	۸	کاملاً راضی
	۱۰۰	۴۰۰	۸/۸	۳۵	۳۳/۳	۹۳	۳۶/۷	۱۰۰/۷	۱۰/۲	۴۱	۳۱	۱۲۴	جمع

جدول شماره ۵ - توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب تجربه ارگاسم طی ماه اخیر و

رضایت از رابطه زناشویی در خانم‌های مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر اراک در سال ۱۳۸۱

نتیجه آزمون	جمع		همیشه		اغلب		بعضی مواقع		بندرت		هیچوقت		داشتن تجربه ارگاسم طی ماه اخیر رضایت از رابطه زناشویی با همسر
	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	نرخ	تعداد	
$\chi^2 = 72/8$ df=8 $p < 0/000$	۱۰۰	۶۸	۰	۰	۱۰/۳	۷	۲۳/۵	۱۶	۷/۴	۵	۵۸/۸	۴۰	ناراضی
	۱۰۰	۲۷۶	۷/۲	۲۰	۳۳/۶	۶۵	۲۷/۲	۷۵	۱۲/۷	۳۵	۲۹/۳	۸۱	تاحدی راضی
	۱۰۰	۵۶	۳۶/۸	۱۵	۳۷/۵	۲۱	۲۸/۶	۱۶	۱/۸	۱	۵/۵	۳	کاملاً راضی
	۱۰۰	۴۰۰	۸/۸	۳۵	۳۳/۳	۹۳	۳۶/۸	۱۰۰/۷	۱۰/۲	۴۱	۳۱	۱۲۴	جمع

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های پژوهش نشان داد که رضایت زناشویی در افرادی که تجربه ارگاسم بالایی داشتند بیشتر گزارش شده است. نتیجه تحقیق یانگ و لوکویز^۱ ۱۹۹۸ و هولبرت^۲ و همکاران ۱۹۹۴ نیز نشان داد که بین تجربه ارگاسم با رضایت از رابطه زناشویی ارتباط مستقیم وجود دارد (۱۳و۵). جهانفر می‌نویسد: رسیدن به ارگاسم نقش مهمی در تکامل یک زن دارد و موجب افزایش اعتماد به نفس، رضایت از زن بودن و رضایت فرد از روابط زناشویی اش می‌شود (۱۵).

همچنین با توجه به نتایج پژوهش افرادی که تجربه ارگاسم بیشتری داشتند، رضایت از رابطه جنسی بیشتری را گزارش کرده بودند، نتایج تحقیق یانگ و لوکویز ۱۹۹۸، مانیلا و کونتالا^۳ ۱۹۹۷ نیز نشان داد بین تجربه ارگاسم با رضایت از رابطه جنسی ارتباط مستقیم و معنی‌داری وجود دارد (۱۶و۵).

بر اساس نتایج پژوهش، افرادی که تجربه ارگاسم بیشتری داشتند. رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر بیشتری را گزارش نمودند. این یافته با نتیجه تحقیق یانگ و لوکویز ۱۹۹۸ مشابه می‌باشد. نتیجه تحقیق آنان نشان داد که بین تجربه ارگاسم و رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر ارتباط مستقیمی وجود دارد. همچنین نتایج

پژوهش یانگ و لوکویز نشان داد که بین رضایت از رابطه جنسی و رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر ارتباط مستقیم وجود دارد (۵). در تحقیق حاضر نیز رضایت از رابطه غیر جنسی با همسر در افرادی که رضایت از رابطه جنسی بالاتری داشتند بیشتر گزارش شده بود. صدری ۱۳۷۲ می‌نویسد: وقتی رابطه جنسی رضایت‌بخش باشد، معمولاً زندگی به نیک بختی می‌انجامد و احساس جنسی عامل با اهمیتی برای بقای زندگی مشترک به شمار می‌رود (۱۷).

با توجه به نتایج این پژوهش فقط ۳۲/۱ درصد افراد ضمن فعالیت جنسی ماه اخیر، اغلب و همیشه ارگاسم را تجربه کرده بودند و ۶۴/۳ درصد افرادی که از رابطه زناشویی کاملاً راضی بودند، اغلب و همیشه ارگاسم را تجربه کرده بودند. شاملو ۱۳۸۱ می‌نویسد: رابطه جنسی از عوامل مؤثر موفقیت یا شکست زندگی زناشویی است (۱۸). بنابراین عدم توجه به تشخیص و رفع مشکلات جنسی ممکن است عملکرد روانی و خانوادگی فرد را تحت تأثیر قرار داده و بر روابط زناشویی فرد اثرات نامطلوب گذارد، به همین دلیل و با توجه به اینکه در برنامه مشاوره توجه به سلامت جنسی به عنوان بخش مهمی از زندگی زناشویی از وظایف ماماها می‌باشد (۱۵)، پیشنهاد شد، در مراکز بهداشتی درمانی، واحد مشاوره جنسی و رفتار درمانی ایجاد شود. اختصاص چنین واحدی به مددجو کمک می‌کند آگاهی لازم در مورد مسائل جنسی را بدست آورد. برای به دست

۱ - Young, Luquis

۲ - Hulbert

۳ - Mannila, Kontula

طبیعی پاسخ‌های جنسی پیشنهاد شد، کلاس‌های آموزش جنسی قبل از ازدواج ایجاد شود.

آوردن اطلاعات مورد نیاز خود از منابعی که نیصلاح نبوده و اطلاعات غلط را منتقل می‌کنند استفاده نکند.

همچنین جهت افزایش آگاهی زوج‌های جوان از مسائل جنسی و ایجاد مراحل

منابع

1-Wells, D. (2000) *Caring for sexuality in Health and Illness*. Lidinbury: Churchill Livingstone Co.

2-Greef, A, Malherbe, H. Intimacy and marital satisfaction in spouses *J of sex Mar ther*. 2001, (27) 242-257.

۳ - نجاتی، حسین. *روانشناسی زناشویی*. چاپ پنجم، تهران، بیکران، ۱۳۸۰.

۴ - عسگری، حسین. *نقش بهداشت روان در ازدواج، طلاق*. چاپ اول، تهران، گفتگو، ۱۳۸۰.

5 - Young, M, Luquis, R. Correlates of Sexual Satisfaction in marriage. *Canadian J of Human Sexuality*. 1998, 7(2) 115-128.

6 - Ventegodet, S. Sex and the quality of life in Denmark. *Archives of sexual Behavior*, 1998, 21(3) 295-302.

7 - Sprecher, S. Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment and stability. *J of sex Research*, 2002, 39(3) 190-196.

۸ - ساروخانی، باقر. *طلاق، پژوهشی در شناخت واقعیت و عوامل آن*: چاپ دوم، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۸.

۹ - صادقی، فاطمه، *بررسی علل روانی اجتماعی طلاق در ایران*. پایان‌نامه فوق لیسانس روانشناسی،

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۶۶.

10 - Dunn, K. M, croft, P. Satisfaction in the sex life of a general population sample. *J of sex mar ther*. 2000, 26(2) 141-151.

11 - Mohr, W. (2002) *Psychiatric Mental Health Nursing*. Philadelphia: Lippincott, Co.

۱۲ - اسلامی نسب، علی. *درمانهای جنسی*. چاپ سوم، تهران، نواندیش، ۱۳۸۱.

13 - Hulbert, D. F. Female sexual desire, response and behavior. *J behave mod*, 1994, (18) 488-504.

14 - Andrews, G. (2001) *Women's Sexual Health*, London: Baillier Tindall Co.

۱۵ - جهانفر، شایسته، مولای نژاد، میترا. *درسنامه اختلالات جنسی*. چاپ اول، تهران، بیژه، ۱۳۸۰.

16 - Mannila, E, Kontula O. Correlation of increase sexual satisfaction. *archives of sexual behavior*, 1997, 28(4) 399- 416.

۱۷ - صدری، ضیاءالدین. *آئینه ازدواج و روابط همسران*، چاپ اول، تهران، کلینی، ۱۳۷۲.

۱۸ - شاملو، سعید، *بهداشت روانی*، چاپ پانزدهم، تهران، رشد، ۱۳۸۱.

Survey study of relationship between woman's experience of orgasm and marital relation satisfaction in health care centers of Arak

Rezaipour*, A. (M.Sc), Taghizadeh*, Z. (M.Sc), Faghihzadeh**, S. (Ph.D),
Ayazi***, R. (M.Sc).

Abstract

Introduction: Satisfaction from marital relation is a fundamental factor in stability and maintenance of marital bond. Sexual satisfaction is one of the effective factors in spouse relation satisfaction.

Materials and Methods: This research is a correlation study. A sample of 400 women referring to health care centers in Arak city was selected randomly in 2003. The information collecting tools were questionnaires. To analyze the data, the descriptive statistical, frequency distribution charts, the mean and central tendency as well as inferential statistics (χ^2 test and Kruskal Wallis) have been applied.

Results: According to the results, there was a meaningful relationship between having orgasm and sexual relation satisfaction, nonsexual relation satisfaction with spouse and marital relation satisfaction. Also, there was a meaningful statistical relationship between orgasm experience and variables of age, spouse's age, education, spouse's education, duration of marriage, number of children, and family's income.

Conclusion: There is a relationship between women's orgasm experience and the amount of satisfaction from marital relation. Hence, it was suggested that the health planners and the officials in charge pay more attention to women's sexual problems and a sexual counseling clinic be established in health care centers.

Key words: sexuality, sexual responses, marital relationship, marital relation satisfaction

*Member of the scientific board of the Faculty of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences

**Associate professor of Tarbiat Moddarres University

***Master of Sciences in Midwifery